

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Právní úprava registrovaného partnerství a jeho
sociální aspekt**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program:

SOCIÁLNÍ POLITIKA A SOCIÁLNÍ PRÁCE

Autor: Petra Voldřichová

Vedoucí práce: JUDr. Věra Pražmová, Ph.D.

České Budějovice 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem "Právní úprava registrovaného partnerství a jeho sociální aspekt" jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

(jméno a příjmení)

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat především vedoucímu bakalářské práce JUDr. Věře Pražmové, Ph.D. za odbornou pomoc a cenné rady při psaní této práce.

Právní úprava registrovaného partnerství a jeho sociální aspekt

Abstrakt

Tato bakalářská práce na téma "Právní úprava registrovaného partnerství a jeho sociální aspekt" popisuje, jak společnost nahlížela na homosexualitu v historii, a jak je na ní nahlíženo v současnosti. Stanovisko společnosti se k této problematice vyvíjelo a stále se postupně vyvíjí. Smysl práce spatřuji v tom, aby si osoby preferující osoby stejného pohlaví rozšířily své informace. Další hodnotou je, aby i široká veřejnost byla seznámena s danou problematikou. Úprava registrovaného partnerství či stejnopohlavního manželství nemusí být v jednotlivém státě uzákoněna, nikdo to dané zemi nemůže přikázat. Proto jsou nadále státy, kde tento institut není upraven v právním řádu dané země.

V bakalářské práci byly stanoveny celkem dva cíle. Hlavním cílem je shrnout právní úpravu registrovaného partnerství a jeho sociální aspekt ve vybraných zemích Evropské unie, kdy byla popsána právní úprava registrovaného partnerství v České republice a posléze i ve vybraných zemích Evropské unie. Prostřednictvím dílčího cíle byla porovnána úprava registrovaného partnerství mezi vybranými státy. Vzhledem k tomu, že je bakalářská práce pouze teoretická a nebyl prováděn výzkum, využila jsem analyticko-popisnou metodu.

Klíčová slova

homosexualita; registrované partnerství; sociální aspekt; gay, lesba; stejnopohlavní manželství

Registered partnership legislation and its social aspect

Abstract

This Bachelor thesis on the topic of "registered partnership legislation and its social aspect" describes how the society looked at homosexuality throughout history, and how it is perceived nowadays. The opinion of the society in this matter has developed gradually and is continuously evolving. I see the meaning of this work in extending informations for persons who preffers persons of the same sex. Additional value is that the general public awareness of the issue would be wider. Addaptation of registered partnership or same sex marriages may not be in certain countries enacted, no one can give this country order to do so. Therefore, there are still countries where registred partnership is not allowed in the legal order of the country.

Bachelor's thesis concentrates on two aspects. The main aspect is to summarize the law of registered partnerships and its social aspect in selected countries of the European Union, when was the legislation of registered partnership described in the Czech Republic and, eventually, in selected countries of the European Union. Through the additional aspect was compared the adjustments of registered partnership between selected States. Due to the fact, that the thesis is only theoretical and research was not carried out, I used analytical-descriptive method.

Keywords

homosexuality; a registered partnership; the social aspect; Gay, a lesbian; same-sex marriage

Obsah

1	Homosexualita.....	10
1.1	Původ homosexuality.....	11
1.1.1	<i>Coming out</i>	12
1.2	Historie homosexuality.....	12
1.2.1	<i>Středověk</i>	12
1.2.2	<i>Raný středověk</i>	13
1.2.3	<i>Vrcholný středověk</i>	13
1.2.4	<i>19. století</i>	14
1.2.5	<i>20. století</i>	14
1.2.6	<i>Homosexualita v českých zemích</i>	15
2	Zákon o registrovaném partnerství.....	16
2.1	Proces přijímání.....	16
2.2	Partnerství a jeho zánik.....	18
2.3	Právní úprava registrovaného partnerství v ČR.....	19
2.4	Děti a změna zákona.....	20
2.5	Nejnovější judikatura z České Republiky.....	22
3	Registrované partnerství v Evropě.....	23
3.1	Nizozemí.....	24
3.2	Belgie.....	25
3.3	Maďarsko.....	26
3.4	Portugalsko.....	27
3.5	Německo.....	28
3.6	Finsko.....	30
3.7	Švédsko.....	31
3.8	Norsko.....	31
3.9	Dánsko.....	32
3.10	Francie.....	34
4	Sociální aspekt registrovaného partnerství.....	36
4.1	Práva a povinnosti registrovaných partnerů v ČR.....	37

4.2.	Sociální dopady	39
4.3.	Porovnání s ostatními zeměmi.....	40
5	Diskuse	
6	Závěr	
7	Zdroje	
8	Použité zkratky	

Úvod

V dnešní době, když je člověk odlišný, to pro něj znamená nejednu překážku, se kterou se musí během svého života vypořádat. Svým způsobem je odlišný i člověk, který preferuje osoby stejného pohlaví. I když homosexuálové žijí v naší společnosti od jejího vzniku, stále se na tuto problematiku nahlíží "skrz prsty", neboť je to pro mnoho lidí nepřírozené, špatné či dokonce urážlivé. Pro mnoho z nich je i velmi komplikované si připustit, že jsou to právě oni, kdo jsou jiní, a bojí se svou sexualitu přiznat nejen svému okolí, rodině, ale především sami sobě.

Postavení homosexuálních lidí ve společnosti nebylo nikdy jednoduché. V historii mnohokrát zaznamenáváme, že co bylo ve společnosti odlišné, se vytěšňovalo. Avšak vývojem společnosti byl v mnoha zemích světa pohled na danou problematiku změněn a homosexualita se začala tolerovat, až se dostala do fáze, kdy byla přijata a začaly vznikat i první zákony, které umožňovaly těmto osobám vstoupit do společného života za pomoci institutu registrovaného partnerství.

Největší vliv na postavení homosexuálů již odedávna mělo náboženství a také politické zřízení státu. Ve státě, který je zřízen jako demokratický, se práva homosexuálů vždy schvalovala a prosazovala daleko lépe než v diktaturách. Další, kde se tato práva prosazovala velmi těžce, jsou státy, kde je silný vliv církve.

V České republice byl schválen zákon o registrovaném partnerství v roce 2006. Umožnil partnerům uzavřít soužití, které jim přinášelo určitá práva a povinnosti, které jsou podrobněji popsány v bakalářské práci. Dalšími novelami byla upravena i adopce dětí či společný nájem. V práci jsem se zaměřila i na vybrané země Evropské unie; někde byl schvalovací proces obdobný našemu, jinde vše proběhlo velmi rychle.

Vzhledem k tomu, že je má bakalářská práce tvořena pouze teoretickou částí, nebyl proveden žádný výzkum. Práce je tvořena několika kapitolami a podkapitolami. Hned v první kapitole definuji, co je vlastně homosexualita, a také se zde zaměřuji na vybrané kapitoly z historie. Druhou kapitolu tvoří právní úprava registrovaného partnerství v České republice, proces přijímání, jak lze partnerství uzavřít i ukončit. Další podkapitolu této části tvoří nejnovější nález Ústavního soudu ČR v kauze, v níž

homosexuální pár žádá český soud o uznání obou partnerů jako rodičů, čili jako muže a ženy.

Ve třetí kapitole se zabývám právní úpravou registrovaného partnerství v Evropě, respektive ve vybraných zemích Evropské unie. Zde jsou popsány modely právní úpravy, podle kterých vzniká v zemích zákon o registrovaném partnerství, později stejnopohlavní manželství. V této kapitole popisuji jednotlivé země, jejich právní úpravu a novely, které upravují daný zákon. Zaměřila jsem se především na to, zda je možné uzavřít partnerství nebo stejnopohlavní manželství, jestli si páry mohou adoptovat děti nebo využívat institut asistované reprodukce.

Nedílnou součástí tvoří čtvrtá kapitola, která je zaměřena na sociální aspekt registrovaného partnerství. V této kapitole jsou nastíněna práva a povinnosti homosexuální partnerů v České republice a zároveň zde popisuji rozdíly mezi Českem a ostatními státy, které jsem do své práce vybrala.

Bakalářská práce může být přínosem nejen pro registrované partnery, kteří z mé práce mohou vyčíst mnoho důležitých informací, a tím si prohloubit ty své, ale zároveň může být práce použita jako informační materiál pro širokou veřejnost, která se chce dozvědět více o homosexuálním soužití.

1. Homosexualita

Jelikož se má bakalářská práce věnuje registrovanému partnerství, ráda bych nejdříve popsala, co zahrnuje pojem homosexualita.

Ať už se jedná o vztah rodinný, partnerský, manželský, pracovní či přátelský, vždy patří mezi zásadní část života každého z nás. Velký vliv na vztahy má právě sexuální orientace. Lidskou sexualitu ovlivňuje mnoho faktorů, mezi které patří nejen genetické dispozice, vliv prostředí, kultura, morálka nebo tradice, ale i vývoj plodu již v prenatálním období. (Spencer, 1999, s.5)

"Homosexualitou rozumíme trvalou citovou a erotickou preferenci osob stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nezvolený stav." (Janošová, 2000, s.13)

Ve výsledku je velmi pravděpodobné, že se již každý z nás setkal s osobou s opačnou sexuální orientací - než je tak zvaný "normál", neboť údajně každý 25 člověk preferuje osoby stejného pohlaví.

Historie pojmu homosexualita

První doložené užití slova "homosexuál" bylo v dopise Karla Kerbeny pro Heinricha Ulrichsa, který byl ve své době stíhán za své "protipřirozené" kontakty a v roce 1864 označil homosexualitu jako uranismum. (Lin Garber, 2015). Sigmund Freud používal mimo termínu homosexualita také pojem inverse. (Freud, 2000, s. 35)

Označení "gay" je pro muže, kteří sexuálně preferují osoby stejného pohlaví, avšak slovo homosexuál či homosexuální už může označovat jak muže, tak ženu, ale převážně se užívá jen pro muže. (Dictionary, 2007) Pro ženu se ujal pojem lesbička. Označení pro lesbičky má svou historii již ve starověkém Řecku, kdy básnička Sapphó opěvovala ženská těla.

Ve středověku a raném novověku se místo slova homosexuál užíval pojem sodomita, ale tento pojem v sobě zahrnoval i jiné pohlavní aktivity jako je například styk se zvířetem, a proto se od tohoto označení upustilo. (Dictionary, 2007)

1.1 Původ homosexuality

Na původ homosexuality může být nahlíženo hned z několika různých stránek. Ve 20. století se začalo uvažovat nad hormonální teorií, podle které závisí sexuální orientace na hladině pohlavních hormonů. Günter Dorner zjistil během pokusů na kryších, že když jim během jejich březosti byly podávány samčí hormony, několik z narozených mláďat se začalo chovat homosexuálně. Tento endokrinolog se domníval, že našel příčinu lidské homosexuality, ale bohužel se jeho výzkum nedal potvrdit i na lidech. (Dictionary, 2007)

Další, kdo se zabíral homosexualitou, byl Ray Blanchard, který vytvořil teorii, ve které uvádí, že s každým dalším narozeným potomkem mužského pohlaví se zvyšuje možnost, že bude mít homosexuální sklony.

Genetik Dean Hamer s rozvojem genetiky vytvořil i genetickou teorii o vzniku homosexuality, kde popisoval, že oblast q28 na chromozomu X je velmi silně spjata s homosexualitou. (Hamer, 1993, s. 321-7)

Definice homosexuality

1. *Homosexualitou rozumíme trvalou citovou a erotickou preferenci osob stejného pohlaví. (Janošová, 2000, str. 13) Je to celoživotní, neměnný a nezvolený stav, charakterizovaný tím, že jeho nositel je pohlavně přitahován a vzrušován převážně či výlučně osobami stejného pohlaví. (Janošová, 2000, str. 13)*
2. *Homosexualita je geneticky determinovaný celoživotní a neměnný stav libida, při kterém jedinec za podmínek možnosti svobodné volby preferuje za účelem sexuálního a citového kontaktu objekt stejného pohlaví, přičemž takto vzniklý vztah se svojí kvalitou v plné míře vyrovná vztahu heterosexuálnímu. (Janošová, 2000, s. 13)*

Tyto definice jsou na první dojem velmi podobné, ale odlišnost je dána dobou, kdy byly napsány. První citovaná definice pochází z doby, kdy se na homosexualitu nahlíželo jako na nemoc, čili je to definice z lékařského odvětví. Naopak druhá je již brána ze sociálního hlediska a dalo by se říci, že je „moderněji“ formulována.

1.1.1 Coming out

Pojem coming out je společný pro všechny lidi bez ohledu na to, jakou mají sexuální orientaci. Vyjadřuje určitou fázi života, která přichází v čase, kdy si uvědomujeme svoji vlastní sexualitu i s jejími zvláštnostmi, které, jak už to bývá, nejsou vždy u všech stejné a občas se liší většinou. Proces uvědomování se ve většině případů odehrává již v pubertě nebo později v období adolescence. Je však možné, že se uvědomění sebe sama odehraje až mnohem později z důvodu jiných vlivů.

Výsledky výzkumu, který byl v této oblasti proveden na české půdě, naznačují, že uvědomění odlišné sexuální orientace nastává u homosexuálních žen nejčastěji ve věku 15 - 25 let (57% dotázaných), někdy k němu dochází i po 35. či po 40. roce. (Janošová, 2000, str. 30)

1.2 Historie homosexuality

Vzhledem k rozsahu mé bakalářské práce jsem vybrala pouze některé z důležitých kapitol z hlediska historie dané problematiky.

1.2.1 Středověk

V Evropě je toto období velmi důležité, neboť na začátku středověku, kdy na našem území pobývali Keltové, byla homosexualita velmi běžná, i když se v té době na ní jako běžnou nepohlíželo a byla vesměs zakázána. (Fanel, 2000, s. 92) U některých keltských příslušníků panovalo pravidlo, že bojovali zcela nazi, aby se co nejvíce vyburcovali k boji. Podle historika Diodóra Sicilského Keltové *"mají sličné ženy, ale přibližují se k nim velmi zřídka, protože mnohem více dávají přednost nemravným objetím mužů. Bez jakékoli úcty k vlastní důstojnosti a bez odporu vydávají svá krásná těla jiným mužům, což je nepochopitelné. Nepovažují tuto slabost za nic, kvůli čemu by se měli hanbit: svou přízeň dokonce nabízejí, a není-li přijata, mají to za urážku* (Fanel, 2000, s. 93). Velkou změnu přineslo křesťanství, v Bibli není přesně definováno homosexuální chování, avšak porušení pohostinství. *Příručka křesťanské morálky o hříšných městech Sodomě a Gomoře, uváděných v Bibli, tvrdí: "Přesnější pohled však*

ukazuje, že provinění těchto měst bylo homosexuální znásilňování a znevažování práva pohostinnosti."(Fanel, 2000, s.94)

Rané doby křesťanství určitým způsobem jemně tolerují toto chování. Byzantský císař Justián zařadil homosexuální styk do svého zákoníku jako cizoložství, přičemž v této době za takové nemravné chování byl i trest smrti. (Fanel, 2000, s. 101)

1.2.2 Raný středověk - 5. - 11. stolet

V období Východořímské říše byla prostituce tolerována a byla i velkým zdrojem příjmu. Stalo se to, přestože bylo křesťanství přijato jako státní náboženství. Prostituce homosexuálů byla ve velké míře v oblastech jako je Paříž, Řím a Benátky ještě během 15. století. To v Benátkách vedlo ke stíhání prostituce pomocí tělesných trestů, kdy tuto pravomoc měly vyšetřující úřady (Fanel, 2000, s.104).

Homosexualitu můžeme zaznamenat i u dvora. Vilém II. Ryšavý, který vládl v letech 1087-1100, byl podle kronikářů odsuzován za své chování u dvora, které bylo hříšné. Byl označován jako "nestydatý", "neřestný" i "zženštilý". (Fanel, 2000, s. 106)

1.2.3 Vrcholný středověk, nástup renesance - 11. - 14. století

O Anglickém králi Edwardu II. je psáno, že je to nejznámější středověký gay (žil v letech 1284 - 1327, vládl 1307-1327). Edwardovou láskou byl Pierce Gaveston, s nímž se sblížil již jako princ a zahrnoval ho hodnostmi, úřady a majetkem. Otcí krále se to však vzpříčilo tak moc, že poslal Gavestona do vyhnanství a vynutil si na synovi slib, že se již nikdy nevrátí zpět. Král se později sblížil se svým švagrem Hugo Spencerem, který byl poté také poslán do vyhnanství. Na nátlak byl král Edward nucen odstoupit a poté zemřel na dlouhodobé mučení. (Fanel, 2000, s. 111)

Teolog a filozof Tomáš Akvinský (1255-1274), jeden z hlavních představitelů vrcholného středověku vychází z díla Aristotela. Naproti němu však označuje Akvinský homosexualitu jako jeden z největších hříchů. Katolická církev vychází z velké části právě z učení tohoto filozofa. Renesance se oproti středověku liší volnějším přístupem. Vzniklo i mnoho významných děl, které obsahují prvky homosexuality. Významným dílem byla Božská komedie (Dante Alighieri). (Fanel, 2000, s.129)

Velký posun během renesančního období je nastíněn v díle Dekameron od Boccaccia. Zde je homosexualita popsána velmi jemným způsobem, kdy je uvedeno, že je jednou z možností sexuality. (Fanel, 2000, s 136)

Evropa začala vydávat na počátku 11. století zákony. Zákon měl chránit společnost před homosexualitou. Fungovalo zde i udávání, za které byla vypsána odměna. Tresty byly od bičování po upálení. Mezi udanými lidmi byl i Leonadro da Vinci, který však trestu unikl pro nedostatečné důkazní materiály. I přesto všechno se stala renesance obdobím uvolnění. (Fanel, 2000, s. 141)

1.2.4 19. století

V tomto století mnoho z významných osobností přiznalo svou sexuální orientací celému světu. Mezi nejznámější patří třeba Čajkovský, který udržoval jak nahodilé, tak i dlouhodobé homosexuální vztahy, které trvaly až do jeho smrti. (Fanel, 2000, s. 237) Podle oficiálních zpráv zemřel na následky cholery, avšak Holden došel k takovému závěru, že byl Čajkovskij donucen k sebevraždě. (Fanel, 2000, s.238) Mezi dalšími, o kterých se polemizovalo, byl i slavný pohádkář Hans Christian Andersen, jeho sexuální orientace však nebyla potvrzena. (Fanel, 2000, s.242)

1.2.5 20. století

Na přelomu devatenáctého a dvacátého století došlo k velkému posunu ke svobodě jednotlivců. Velký pokrok nastal také ve vnímání žen, které se v této době začínají stávat rovnými partnerkami. (Fanel, 2000, s.308) Již dříve v mnoha zemích platily zákony, které se dotýkaly problematiky homosexuality. Homosexuální styk byl tolerován již v Belgii, Itálii, Monaku, Lucembursku, Španělsku, Portugalsku, Rumunsku, Francii. Během druhé světové války byl však vývoj potlačen. (Fanel, 2000, s.308)

1.2.6 Homosexualita v českých zemích

Vůbec první zmínka, kdy se v Česku setkáváme s homosexualitou, pochází z roku 1353. V tento rok vydal Karel IV. tzv. Karolinský trestní kodex, který má ve svém obsahu stanoveno, pokud se osoba dopustí homosexuálního chování, tak je upálena zaživa. (Janošová, 2000, s.45)

V roce 1787 během vlády Josefa II. byl vydán zákon, který upravil Karolinský trestní kodex, kdy za takové chování snižuje trest na vězení. Takto se homosexuální chování trestalo až do konce monarchie. (Janošová, 2000, s.45)

Trestní zákoník Rakouska z roku 1803 označoval homosexualitu jako "smilstvo proti přírodě". Trest za toto protizákonné chování byl v rozmezí půl roku až jednoho roku vězení. Nová norma, která vznikla v roce 1852 se v podstatě nezměnila oproti předchozímu právnímu předpisu a tento předpis platil v českých zemích do roku 1950.

Ve 30. letech 20. století bylo homosexuální chování trestáno obdobně jako za vlády Josefa II. Během nacismu byl život pro homosexuální jedince velmi těžký, neboť to pro ně bylo stejné období jako pro Židy, kdy byli pronásledováni a končili v koncentračních táborech. Roku 1950 vznikl nový trestní zákoník, který upravil homosexualitu jako trestný čin, který je proti lidské důstojnosti. (Spencer, 1999)

Na začátku 20. století se na homosexualitu nahlíželo jako nemoc. V padesátých letech se stala velká aféra s páterem Ungerem, který celý svůj život vyhledával společnost stejného pohlaví. Podle právního řádu byl odsouzen na dobu 25 let, díky amnestii byl propuštěn dříve.

Během šedesátých let nastala velká změna. Roku 1961 vstoupil v účinnost nový trestní zákoník, který nepovažoval homosexuální chování za trestný čin. Homosexuální chování bylo tolerováno pouze tehdy, pokud bylo provozováno pouze v soukromí, na veřejnosti se na něj pohlíželo jako na veřejné pohoršování. Novelizací dané normy se upravila věková hranice pro sexuální styk na 15 let.

Roku 1989 nastal velký politický zlom, který zařídil pro osoby stejného pohlaví nové možnosti. V tomto roce začala vznikat i první homosexuální organizace, která vydávala i své noviny. Úplně první organizací byla Lambda Praha, významnějším

se však stalo Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO). (Registrace partnerství, 2006, s. 79-87).

Jejich hlavním cílem bylo, aby homosexuálové měli zajištěné sociální postavení ve společnosti. Právě díky těmto organizacím se mezi společnost začalo dostávat více informací a tím se stala společnost i více tolerantní k těmto osobám.

Soužití homosexuálních párů v České republice

Právní úprava soužití osob se stejným pohlavím patří k velmi důležitému kroku české společnosti, která tímto rozhodnutím dává podnět k odstranění diskriminačních prvků v této oblasti. (Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.).

Rovnost postavení je v českém právním řádu ukotvena v Listině základních práv a svobod (Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.). Proto bylo jen otázkou, kdy se zákonodárci rozhodnou zákon o registrovaném partnerství přijmout a normy ústavního práva tak uvést v život. (Zákon č. 115/2006 Sb.)

2 Zákon o registrovaném partnerství

Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství. (Zákon.č.115/2006 Sb.)

2.1 Zákon o registrovaném partnerství – proces přijímán

Registrované partnerství je svazek dvou žen nebo svazek dvou mužů, který je uzavřen zákonem stanoveným způsobem. Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO) dalo do pohybu první pokus o vytvoření zákona o soužití homosexuálních párů při projednávání Listiny základních práv a svobod v roce 1991. V listině měla být podchycena práva a občanské svobody pro homosexuálně orientované osoby. V té době ovšem zákon nebyl přijat.

V roce 1993 se sdružení snažilo prosadit doplnění zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů a doplněk zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů o tzv. soužití druh/družka a o doplnění zákonné

úpravy podmínek jejich spoluvlastnictví, dědictví, společného užívání bytu a možnost uzavření partnerství před státní institucí. Tato snaha byla smetena ze stolu.

K pokusům docházelo i v dalších letech, ale bohužel byly zatím všechny neúspěšné. V roce 1995 vláda České republiky svým usnesením zamítla předložení vládního návrhu zákona Poslanecké sněmovně k projednání a 2. dubna 1998 zamítla Poslanecká sněmovna návrh zákona o registrovaném partnerství v prvním čtení o tři hlasy. (Klaus, 2006)

Aktivisté z homosexuální oblasti se ovšem nevzdávali a pokračovali i v letech 1999, 2001, 2003, 2004, ale úspěch stále nepřicházel. Ke schválení došlo až 16. prosince 2005, kdy Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky odsouhlasila s převážnou většinou 86:54 hlasů návrh zákona o registrovaném partnerství. Dne 26. ledna 2006 zákon o registrovaném partnerství schválil senát. Zákon byl 2. května 2006 předložen prezidentu republiky jako poslední část procesu schvalování. Ten využil své pravomoci dané čl. 50 Ústavy ČR a vrátil návrh zákona zpět Poslanecké sněmovně. Své rozhodnutí zdůvodnil následujícím prohlášením:

„Zákon, který vracím, není o partnerství osob stejného pohlaví, ale o registraci tohoto partnerství státem a o doprovodných efektech této registrace jak pro ty, kterých se bezprostředně týká, tak pro ostatní. Partnerství osob stejného pohlaví do života naší společnosti a do našeho právního řádu patří (jako důsledek našeho obecně liberálního pohledu na svět), státem registrované partnerství osob stejného pohlaví do našeho právního řádu nepatří (jedná se o institut, který s liberalismem nemá nic společného a který je pouhým využitím státu k prosazení určitých skupinových nároků a požadavků).“ (Klaus, 2006)

Z navrhované právní normy a paragrafu o vzniku partnerství, jeho podmínkách a zúčastněných osobách vyznívá, že registrované partnerství je mířeno výhradně osobám, které upřednostňují stejné pohlaví. Jelikož jsou občané, kteří vyznávají stejné pohlaví jednou z menšin, je podle zákona nepřípustné, aby byl zákon přijat a tím zvýhodněna právě tato skupina doposud znevýhodňovaných. Jedním z dalších pádných důvodů pro zamítnutí byl rozpor se zákonem o rodině. Definice manželství podle

zákona je, že hlavní cíl soužití je založení rodiny a řádná výchova dětí. (zákon č. 94/1963, §1) K tomuto plnění však u homosexuálních párů nemůže dojít.

Mezi dalšími poznámkami k zákonu se mimo jiné zaměřil i na nájemný vztah. I přesto, že se na registrované partnerství nahlíží jako na spojení dvou osob totožného pohlaví se sexuálním podtextem, není to podmínkou. Partnerství mohou uzavřít dvě ženy nebo dva muži. Tím pádem by mohlo jednoduše dojít k zneužívání tohoto faktu se získáváním práva pro pronájem bytové jednotky. Svobodný mladý muž či žena se mohou, samozřejmě za úplatu, domluvit se starší osobou o uzavření partnerství. V zákoně není uvedena podmínka společného soužití, takže po smrti jednoho z partnerů by se stal pozůstalý plnohodnotným nájemcem.

I přes mnoho námitek, které prezident České republiky měl, byla právní norma přijata s účinností od 1. července. 2006. Zákon byl publikován ve Sbírce zákonů v částce 38 pod číslem 115/2006 Sb. dne 3. dubna 2006, účinnosti nabývá od 1. července 2006.

2.2 Vstup do partnerství a jeho zánik

Vstoupit do svazku mohou v České republice osoby, které jsou starší 18 let, a jsou stejného pohlaví, což znamená dva muži nebo dvě ženy, z nichž musí mít alespoň jeden české občanství. (Zákon č. 115/2006 Sb.) Partnerství se uzavírá před matričním úřadem, který je pověřeným matričním úřadem. Tento úřad vede evidenci uzavřených registrovaných partnerů i sbírku listin. Evidenci minimálně jednou do roka kontroluje krajský úřad. (Zákon č. 115/2006 Sb.)

Partneři skládají svůj slib, který ale nemusí být proveden veřejným či slavnostním způsobem. Osoby předkládají doklady své totožnosti včetně rodného listu a osvědčení o státním občanství, které nesmí být starší než tři měsíce. (Zákon č. 115/2006 Sb.) Jestliže jeden z partnerů již byl rozveden, ovdověl nebo ukončil registrované partnerství, musí předložit úřadu pravomocný rozsudek soudu nebo úmrtí list svého předchozího partnera.

Pokud je jedna z osob cizincem, platí pro ni stejné podmínky. Osoba si zajišťuje doklady prohlášením z příslušné země. Výjimkou jsou osoby, které na území České

republiky žijí na základě udělení azylu, ty doklady mohou nahradit čestným prohlášením. (Zákon č. 115/2006 Sb.)

Jakmile osoby učiní prohlášení, úřad provede zápis do evidenční knihy a vydá partnerům doklad o registrovaném partnerství. Partnerům se tato změna eviduje i v občanském průkazu. Pokud je jeden z partnerů již evidován nebo žije v manželství, je toto nové partnerství neplatné.

Registrované partnerství může zaniknout buď úmrtím, změnou pohlaví, rozhodnutím soudu či prohlášením za mrtvého. (zákon č. 89/2012 Sb.)

2.3 Právní úprava registrovaného partnerství v ČR

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů definuje registrované partnerství jako společenství dvou osob stejného pohlaví.

Do partnerství může vstoupit kdokoliv, pokud to výhradně nevyklučuje zákon. Partnerem je definována osoba, která partnerství uzavřela. Důležité je, aby jedna z osob, které chtějí vstoupit do partnerství byla státním občanem naší země, tj. České republiky. Jak to již bylo upraveno v zákoně o rodině u institutu manželství, ani do registrovaného partnerství nemohou vstoupit osoby, které jsou vzájemně příbuzné v přímé linii nebo sourozenci, dále jsou to osoby, které:

- jsou osobami mladšími osmnácti let;
- jsou nezpůsobilé k právním úkonům;
- jsou podle zákona o rodině ve svazku manželském;
- již jsou v partnerském vztahu nebo obdobném s osobou stejného pohlaví v zahraničí a tento vztah nadále trvá

Pokud bylo partnerské soužití zrušeno, může bývalý partner, který není schopen se sám živit, žádat od bývalého partnera, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Nedohodnou-li se, rozhodne soud o výživném na návrh některého z nich.

Bývalému partnerovi, který se na trvalém rozvratu společného vztahu nepodílel a jemuž byla zrušením partnerského vztahu způsobena závažná újma, může soud přiznat proti druhému bývalému partnerovi až na dobu tří let od zrušení partnerského soužití výživné ve stejném rozsahu, v jakém by vznikla vyživovací povinnost v případě, že partnerské soužití by nebylo zrušeno.

Vyživovací povinnost mezi bývalými partnery předchází vyživovací povinnosti dětí vůči rodičům.

Právo na výživné mezi bývalými partnery zaniká dnem

a) smrti povinného partnera nebo jeho prohlášením za mrtvého, anebo

b) kdy oprávněný bývalý partner uzavře manželství nebo nové partnerské soužití.

Právo na výživné zanikne též dnem vyplacení jednorázové částky na základě písemné smlouvy mezi bývalými partnery. (Zákon č.115/2006 Sb.)

2.4 Děti a změna zákona

Zákon o registrovaném partnerství uvádí v §13, že *jestliže je dítě v péči jednoho z partnerů a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výživě i druhý partner a vztahují se na něj všechny povinnosti* (Zákon č.115/2006 Sb., §13) Partnerství až do roku 2016 neumožňovalo osvojení dítěte (§13, ods.2)

Roku 2013 předložila skupina poslanců návrh novely, která by upravovala tzv. přiosvojení - jedná se o adopci biologického dítěte jednoho z partnerů partnerem druhým. Jedná se o dítě, které žije v domácnosti partnerů. V novele byla též upravena podmínka souhlasu dítěte staršího 12 let s osvojením.

(Česká televize, 2014). Bohužel padla vláda, došlo k předčasným volbám a novela nebyla vůbec projednávána.

Roku 2014 bylo ovšem jednání o této novele znovu oživeno, v říjnu téhož roku byl návrh předložen vládě, která však nezaujala žádné stanovisko. Projednávání se stále odsouvalo až do května 2015, kdy byl návrh zařazen do programu Poslanecké sněmovny. (Proud, 2015) V roce 2016 byl návrh řešen spolu s právy na bydlení,

dědictví, výživné a sirotčí dávky. V říjnu téhož roku bylo o návrhu hlasováno vládou, která jej přijala. (Usnesení vlády č. 931) (iDnes, 2016)

Změna v rodičovství u registrovaných partnerů nastala díky rozhodnutí, které vydal Ústavní soud na návrh Městského soudu v Praze, a roku 2016 zrušil ustanovení §13, ods.2, zákona o registrovaném partnerství, které zakazovalo partnerům osvojení. Soud rozhodl na základě toho, že je toto ustanovení v rozporu se zákonem (proti lidské důstojnosti, právem na soukromý život a zákazem diskriminace). (Nález ústavního soudu, č. 234/2016 Sb. ze dne 14.6.2016)

Osoba, která nyní žije v registrovaném partnerství může adoptovat dítě. Občanský zákoník však stále zakazuje společnou adopci. Jestliže si jeden z partnerů osvojí dítě svého partnera, matrika vymaže zápis o původním rodiči. (zákony pro lidi, 2006)

Počet registrovaných partnerů v ČR

Od zavedení institutu registrovaného partnerství se zaregistrovalo celkem 3858 leseb a gayů. Z toho 1291 mužských párů a 638 ženských. (Infogram, 2014) Zhruba 235 z nich již však zaniklo. U dalších 235 byl jedním z partnerů cizinec, a to doslova z celého světa - od Slovenska po vzdálené exotické země. (Infogram, 2014)

Historicky prvním homosexuálním párem, který si nechal svůj vztah úředně stvrdit, se stal pár Pepy a Karla. Své soužití uzavřeli hned první den, kdy bylo registrované partnerství v České republice umožněné. (Novinky, 2006)

Odlíšnost obřadu

Zatímco obřad heterosexuálního páru může být téměř kdekoliv na našem území, svazek homosexuálních partnerů lze uzavřít jen na vymezených matričních úřadech. (Svatba v Dolce Villa, 2016)

U obřadu je přítomna pouze matrikářka, není zde oddávající ze zastupitelstva. Slavnostní projev může přednést jakákoliv osoba, kterou určí pár. Může to být někdo

z rodiny, či kamarád. Oficiální povinností není ani přítomnost svědků, avšak tato možnost zde není vyloučena. (Svatba v Dolce Villa, 2016) Úřední zápis je proveden do knihy registrovaného partnerství. Poplatky spojené s obřadem jsou stejné jako u sňatků heterosexuálních párů. (Svatba v Dolce Villa, 2016)

Svatební zvyklosti, které jsou u heterosexuálních sňatků, se nevyklučují ani v uzavírání partnerství. Záleží pouze na páru, jak si svatební den naplánuje. (Svatba v Dolce Villa, 2016)

Doklady, které musí být předloženy:

- formulář - Dotazník k registrovanému partnerství;
- doklad totožnosti;
- rodný list;
- doklad o státním občanství;
- výpis údajů z informačního systému evidence obyvatel o místě trvalého pobytu;
- výpis z evidence obyvatel o rodinném stavu nebo o partnerství;
- doklad o zániku předchozího manželství nebo partnerství;

Výpisy a doklad o státním občanství lze prokázat platným občanským průkazem. (Svatba v Dolce Villa, 2016)

2.5 Nejnovější judikatura z České Republiky

Ústavní soud v České Republice přiznal homosexuálnímu páru rodičovská práva. Pár žije v Kalifornii s dětmi, které porodila náhradní matka. (Pár tvoří Čech a Dán). Umělým oplodněním náhradní matka páru odnosila děti. Partneři doufají, že budou oba zapsáni do českých rodných listů dětí jako rodiče, čili jako otec a matka. S tím, že by úřady rozhodly, že budou evidovat jenom jednoho z nich jako otce se nechtějí smířit. Ústavní soud vydal rozsudek, který přiznal těmto partnerům rodičovství. ((Nález ústavního soudu, č. 234/2016 Sb. ze dne 14.6.2016)

Trend v dnešní době stává to, že trend v gay komunitě je takový, že místo snahy o adopci se dostávají do popředí surogátní mateřství. Toto mateřství sebou přináší i mnoho etických dilemat. (Sulovská, 2017)

Surogátní mateřství je vlastně to, že žena donosí vajíčko anonymní dárkyně, která je oplodněná spermií jednoho z páru. Zde potom nastupuje smluvní ujednání, které obsahuje podmínku, že ihned po porodu je dítě předáno do péče homosexuálního páru a tím vznikne rodina, která má dva otce. (Sulovská, 2017) Dokončení této praktiky je zapsáním do "papírů".

Tato metoda je velmi kontroverzní a i proto v České Republice prozatím není legalizována. Raději se v Česku připouští adopce dětí z dětských domovů. (Sulovská, 2017)

V Bruselu je tomu naopak. Každoročně se zde koná konference *Men having babies*, která dává všechny potřebné informace gayům jak využívat služeb náhradních matek a dává jim informace o právní úpravě v jednotlivých zemích. (Sulovská, 2017)

3 Registrované partnerství v Evropě

Partnerství je v mnoha případech evropských zákonů bráno jako uzákoněný vztah dvou osob stejného pohlaví.

V Evropě jsou tři modely právní úpravy partnerství, jedná se o skandinávský model, podle kterého je partnerství na stejné úrovni jako manželství, i s možností toho, že si partneři mohou osvojit děti. Negativní stránkou této úpravy je především označování rodičů při osvojování. Z praxe vyplynulo, že se začnou rodiče označovat jako rodič č.1 a rodič č.2.

Skandinávský model je svou podstatou nejvíce radikální, neboť se zde jedná o rovnoprávné postavení heterosexuálního i homosexuálního vztahu. Například v Nizozemí je zákonný přístup k homosexuálním vztahům nejextrémnější - a to v kladném slova smyslu, protože odstraňuje jakékoliv nerovné zacházení, a tím je rovnoprávnost mezi homosexuálně a heterosexuálně orientované jedince (až na nezbytné odchylky) úplná. Příslušná právní úprava zde vstoupila v platnost v roce 2001. Skandinávský model je uplatňován též v Belgii a Španělsku.

Druhým modelem je model francouzský, též nazývaný jako model společné domácnosti. Jeho uplatnění nalezneme například v Portugalsku či Maďarsku. Podle francouzského modelu je partnerství jistou smlouvou, která zajišťuje suverenitu, kdy

mohou homosexuálové či heterosexuálové uzavřít společné soužití a díky tomu lze poté vytvořit podmínky pro daňové právo a společné bydlení. (Kovářová, 2006,s.7)

Třetím modelem, který je nejstarším v Evropě, je model registrovaného partnerství. První, kdo se tímto modelem zabíral, bylo Dánsko. (Kovářová, 2006,s.7) Osoby registrované mají obdobná práva jako páry v heterosexuálním soužití, čili v manželství, ale jsou označovány jako partneri. Ne všechny státy se vydaly cestou stejné právní úpravy, ale můžeme vysledovat určité odchýlení.

Jako první bych uvedla, že zákon vyjmenovává přímo práva a povinnosti registrovaných osob formuluje práva a povinnosti pro tyto osoby stejně jako pro manželství, až na určité výjimky, které jsou určeny jen pro manželství. Stejně odchýlení lze vypočítat z pohledu osob oprávněných tuto registraci uzavřít, neboť v některých státech je tento okruh stanoven jen pro osoby stejného pohlaví a v jiných státech i pro osoby opačného pohlaví. (Kovářová, 2006, s.7)

Vybrané země Evropy

3.1 Nizozemí

Skandinávský model oproti francouzskému bychom mohli považovat za model, který je partnerský, který se díky novelám a krokům dopředu velmi přiblížil k modelu tradičnímu, čili k manželskému. K tomuto téměř sjednocení mezi partnerstvím a manželstvím došlo díky třem základním částem. První tvoří legislativa, která se posunula dopředu právě díky vysoké toleranci a společenskému soužití dané společnosti, které vychází z "národních tradic".

Druhou linii tvoří politika dané země, která svým konáním způsobila, že byly během posledních desetiletí přijaty různé zákony a novely, které podpořily rychlý průběh změn v dané zemi ve vztahu k homosexuálním párům a legalizaci jejich práv. Široký výklad umožnil vlastně první sňatek dvou mužů a bylo pouze na soudu, zda celou záležitost zlegalizuje. Soud ovšem v roce 1990 vrátil celou záležitost do rukou politiků. (Svoboda, 1998, s.110)

Avšak během procesu již platil v dané zemi zákon o registrovaném partnerství a soud uznal, že občanský zákoník dává možnost i sňatku osob, které mají stejné pohlaví. Proběhlo mnoho zvratů ve vývoji událostí, mezi kterými byl i nepříznivý rozsudek nejvyššího soudu, ale následoval i průzkum veřejného mínění, v němž podpořilo registrované partnerství více než 50 % obyvatel. V roce 1991 byl založen registr těchto vztahů a v roce 1995 byla rozprava o tom, aby mohly tyto páry adoptovat dítě. (Svoboda, 1998, s.110)

Zákon nabyl účinnosti prvního ledna 1998, kdy konečně dostalo registrované partnerství formu společenského soužití, které je upraveno legislativou. Je to vztah určený dvěma osobám bez ohledu na jejich pohlaví. Aby vše bylo platné, muselo dojít k úřednímu zápisu, tím nabývalo soužití stejných právních důsledků jako manželství. (Svoboda, 1998, s.110)

Ke dni 1.4.2000 se civilní sňatek stal přípustným pro všechny a bez rozdílů jejich orientace. 1.4. 2001 vstoupil v platnost zákon o manželství osob stejného pohlaví, který smazal rozdíly mezi homosexuály a heterosexuály, a tím se otevřely i nové dveře pro adopci dětí homosexuálními páry. Avšak je zde výjimka: Pokud porodí lesbická žena dítě, legislativa nehledí na její družku jako na rodiče, ale pár získá společné opatrovnictví dítěte, kdy není potřeba souhlasu soudu. Druhým rozdílem je to, že osoby stejného pohlaví nemohou adoptovat dítě ze zahraničí.

3.2 Belgie

Belgie měla dříve zákon, který vycházel z modelu francouzského, kde byl základním pilířem smluvní princip. Před přijetím tohoto zákona vydávaly radnice měst tzv. certifikát o soužití, pokud homosexuální pár žil alespoň rok ve společné domácnosti. Cílem bylo, aby se těmto párům pomáhalo třeba v sociálních službách nebo při získávání bankovních úvěrů.

Roku 2003 došlo k rapidní změně, a to ke schválení zákona, díky němuž mohou homosexuální páry uzavřít manželství.

(Novinky, 2003) V roce 2006 došlo i k další změně, a to takové, že si homosexuální páry mohou adoptovat dítě. Téhož roku získaly lesbické páry přístup k asistované reprodukci. (BBC, 2006)

Zhodnocení skandinávského modelu

Cílem modelu je zrovnoprávnění mezi homosexuálními a heterosexuálními páry, a to nejen ze sociálního pohledu, ale především i z právního. Tímto modelem vymizela diskriminace homosexuálů.

V Nizozemsku i ve Švédsku mohou homosexuální páry adoptovat dítě, což je plné zrovnoprávnění na úroveň manželství. Díky uzákonění adopce v některých zemích je naplňována i Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (článek 8 a článek 12).

Model společné domácnosti (konkubinátu)

3.3 Maďarsko

První, kdo se zde zasloužil o uznání homosexuálního partnerství nebyla legislativa jak je to v jiných evropských státech, ale ústavní soud.

Roku 1995 rozhodl Ústavní soud (rozhodnutí č. 14/1995), že "je v rozporu s ústavou, jestliže právní předpisy stanovují práva a závazky osob, které žijí mimo manželství v citovém, sexuálním a hospodářském svazku a jež se ke svému vztahu veřejně hlásí, přinášejí právní důsledky výlučně podle definice pojmu životního společenství, obsažené v občanském zákoníku" a nařídil vládě, aby diskriminace homosexuálních vztahů byla změněna a předložila parlamentu návrh zákona, rozšiřujícího institut druha a družky žijících ve společné domácnosti na partnerství osob stejného pohlaví. Zároveň však rozhodl, že nemožnost uzavřít manželství homosexuálním párům není v rozporu s ústavou. (Pantoflíčková, Petřík, 1996)

První návrh zákona o registrovaném partnerství pro dvě osoby stejného i opačného pohlaví zpracovala druhá Gyurcsányho vláda sestavená z členů Maďarské

socialistické strany a Svazu svobodných demokratů. Zákon byl parlamentem schválen 17. prosince 2007 (Krisztina Than,2007).

12. února 2009 vláda schválila nový návrh zákona o registrovaném partnerství garantující párům stejného pohlaví obdobná práva a povinnosti plynoucí manželům s výjimkou adopce a užívání společného příjmení.

(PinkNews, 2009)

Roku 2007 Svaz svobodných demokratů předložil Komisi pro lidská práva návrh zákona, který by upravil manželství na svazek dvou osob, které jsou starší 18 let. (PinkNews, 2012) Komise však tento návrh rychle smetla ze stolu. Roku 2012 se v Maďarsku změnila ústava, která v sobě zahrnovala i definici manželství, která hovoří o svazku dvou osob rozdílného pohlaví. Je bez ochrany diskriminace z důvodu sexuální orientace. (PinkNews, 2012)

V roce 2015 byl vytvořen návrh novely, který měl upravit Ústavu Maďarska, aby z definice manželství bylo odebráno, že se musí jednat o osoby rozdílného pohlaví. (Parlament, 2015)

Návrh nebyl přijat a bylo rozhodnuto, že manželství je vztah mezi rodičem a dítětem, který je založen pouze na tradičním pojetí rodiny.

3.4 Portugalsko

Portugalsko, jako i další státy Evropy, přijalo roku 2001 dva zákony. "Common economy", což znamená zákon pro příbuzné nebo přátele a druhý zákon "in de-facto union", které je podobné i naší úpravě v oblasti druha/žky, které však uznávalo i soužití párů stejného pohlaví. Páry se zde mohou registrovat od šestnácti let.

Páry, které žijí v takovém vztahu mají daňové úlevy, je zde upraven systém sociálních služeb a společný pronájem bytu. Rodičovská práva jsou také negována, čili platí zákaz adopce dětí homosexuálními páry. Páry se mohou registrovat až po dvou letech společného soužití.

Roku 2006 chtěl jeden lesbický pár uznat manželství, avšak jejich žádost nebyla odsouhlasena, protože nebyly splněny podmínky pro manželství. Partnerky se však nevzdaly a podaly stížnost k soudu kvůli diskriminaci, která je v této zemi

protiústavní již od roku 1976 (BBC, 2006) Soud se však odmítl jejich případem zaobírat, což partnerky přinutilo předat případ až k Ústavnímu soudu. Pár předal kauzu Ústavnímu soudu a v roce 2009 bylo rozhodnuto, že stejnopohlavní manželství sice není ústavním právem, ale není ani protizákonné, a proto bude záležet, jak rozhodnout zákonodárci. Ještě téhož roku vláda přijala návrh zákona, který umožňuje v dané zemi stejnopohlavní manželství. (Halton, 2009)

Sedmnáctého května roku 2010 byl návrh zákona podepsán prezidentem. (Santoscoy, 2010). Ve Sbírce zákonů Portugalska byl publikován 31. května 2010 a účinnost byla stanovena na 5. června 2010. (Gama, 2010)

Prvním, kdo uzavřel stejnopohlavní manželství, se stal právě pár, který se ohradil, že je diskriminován, protože spolu nemohl uzavřít manželství. (BBC, 2010)

Od roku 2012 až do roku 2016 bylo mnoho návrhů na změnu zákona, který by umožnil homosexuálním párům adopci dětí. Když už schválil návrh zákona parlament, tak ho vetoval prezident, avšak roku 2016 byl prezident přehlasován a novela zákona, která umožňuje partnerům stejného pohlaví adoptovat děti byla prosazena. (Diário da Republica, 2016)

Zhodnocení daného modelu

Tento model neposkytuje homosexuálním párům tolik práv, jak se předpokládalo. Jejich soužití není zvýhodněno, ba naopak. Možná příčina je spatřována v nezakořeněné dlouholeté historii tolerance a společenské akceptace, na rozdíl od Nizozemska či Švédska.

Maďarsko zpřístupnilo adopci a umělé oplodnění i pro homosexuální páry, tak se zařídilo i Portugalsko, kde není soužití uznáno jako v České republice, ale jedná se spíše o soužití, které se podobá druhu a družce.

3.5 Německo

Životní partnerství uzavírají dvě osoby stejného pohlaví, které současně osobně prohlašují, že si přejí udržovat partnerství pro život (životní partneři). Tato prohlášení nesmí podléhat žádné podmínce ani podmínce termínu.

Registrátor požádá každého ze životních partnerů individuálně, zda chtějí uzavřít životní partnerství. Pokud životní partneři zodpovědí tuto otázku kladně, registrátor prohlásí, že životní partnerství je nyní založeno. Životní partnerství může být uzavřeno v přítomnosti až dvou svědků.

Životní partnerství nemůže být účinně uzavřeno

- 1. s osobou, která je nezletilou osobou nebo se oženil neb je již v životním partnerství s jinou osobou;*
- 2. mezi příbuznými v přímé linii;*
- 3. mezi plnými a polokruhovými sourozenci;*
- 4. jestliže při vstupu do životního partnerství se životní partneři dohodnou, že si nepřejí stanovit povinnosti stanovené v části 2.*

Pro uzavření životního partnerství nelze podniknout žádné kroky na základě příslibu na uzavření životního partnerství. (Zákon o registrovaných životních partnerstvích ze dne 16. února 2001 (spolkový zákoník I p. 266), naposledy novelizovaný článkem 2 zákona ze dne 20. února 2014 (spolkový zákoník I p. 786)

Velký politický a společenský ohlas způsobilo v Německu zakotvení registrovaného partnerství do právního řádu. Velkou roli v uzákonění sehrála politická situace a její vývoj. Vládu opustili křesťanští demokraté, kteří byli zastánci tradičních hodnot a do vlády se dostala koalice sociální demokratů a zelených, kteří roku 1999 předložili návrh zákona právě na registrované partnerství.

Návrh byl rozdělen na dvě normy. První z nich byla přijatá Spolkovým sněmem v únoru 2001 a účinnosti nabyla již v srpnu daného roku. Norma byla nazvána jako zákon k ukončení diskriminace společenství osob stejného pohlaví (Euro letter, 1999), což zapříčinilo, že se objevil v právním řádu Německa institut registrovaného životního partnerství, v původním německém názvu Lebensgemeinschaftgesetz. Druhá norma, která upravovala zákon pro registrované partnery ve směru takovém, aby měli stejná práva jako heterosexuální páry v oblasti daňové atd., byla zamítnuta horní komorou parlamentu.

Dle základního ustanovení, aby mohli partneři být registrováni, musí se tak stát před státními orgány, avšak ukončení tohoto svazku se odehrává před soudem, stejně tak jako u manželství.

Zajímavostí je, že si registrovaní partneři mohou zvolit stejné příjmení jako je tomu při uzavírání manželství. Při výchově dítěte mají možnost pobírat příspěvek na dítě. Jestliže se jednomu z partnerů změní jeho zdravotní stav, jedná-li se o dědictví či se proti sobě dostanou v oblasti trestní, platí zde stejná práva a povinnosti jako při uzavření manželství. Jakmile vstoupil výše uvedený zákon v účinnost, ohradilo se proti tomu Bavorsko, Durynsko a Sasko, jelikož se domnívali, že je tato forma normy protiústavní, jelikož nerespektuje tzv. specifickou ochranu, která je pro manželství dána v německé ústavě. Soud však návrh na pozastavení účinnosti daného zákona zamítl.

7. července 2017 prošlo Spolkovou radou schválení nového zákona, kdy budou páry stejného pohlaví moci uzavřít manželství. (Euro, 2017) Příslušný zákon schválil nejdříve Spolkový sněm, nyní i Spolková rada. O zrovnoprávnění homosexuálů se v Německu hovořilo několik let. (Euro, 2017) Nová úprava má i podle ankety velkou podporu z veřejnosti. Právní předpis, který je nově schválen v Německu, se nazývá "manželství pro všechny". (Euro, 2017)

3.6 Finsko

Registrované partnerství bylo v této zemi přijato roku 2001, kdy se inspirovali od jiných severských zemí. Norma zde byla přijata, ale pro přijetí byla jen těsná většina hlasů. (Parliament, 2001) Podle definice o registrovaném partnerství mohou uzavřít toto soužití dvě osoby, které jsou stejného pohlaví pouze tehdy, kdy alespoň jedna z nich je občanem dané země, nebo se obě osoby zdržují ve Finsku alespoň dva roky před žádostí o uzavření partnerství. Obě osoby musí splňovat podmínku, že jsou starší osmnácti let. (Ilga, 2013)

Pokud osoby, které přijely do Finska uzavřely partnerství v jiné zemi a v té zemi bylo uznáno, je právoplatné i ve Finsku.

Roku 2009 byla přijata ve Finsku novela zákona o registrovaném partnerství. Novelou bylo pro partnery uznáno, že si mohou přisvojit biologické dítě svého partnera. (zákon č. 950/2001)

Další velkou změnou se ve Finsku stalo to, že se již nedá uzavřít registrované partnerství, ale od první března 2017 je partnerství změněno na stejnopohlavní manželství. Pokud páry, které žijí jako registrovaní partneři chtějí změnit své soužití na manželství, bude jim to povoleno. (Yle,2017)

3.7 Švédsko

Zákon, který ve svém obsahu poukazuje na homosexuální kohabitanty, vznikl již roku 1987 avšak zvláštností je to, že těmto kohabituujícím dvojicím bylo uznáno toto soužití ještě předtím než došlo k vytvoření prvního zákona o registrovaném partnerství. Tento zákon, který nabyl účinnosti 1.1.1995 byl ve Švédsku přijat již roku 1994 a to v hlasovacím poměru 171:141. (BBC, 2009)

Na zasedání v Uppsale orgán luteránské církve velmi výraznou většinou odhlasoval pro osoby stejného pohlaví možnost uzavřít partnerství stejně jako heterosexuální páry formou církevního obřadu. Avšak rozdílem zůstává, že o manželství se hovoří pouze tehdy, pokud ho uzavřely heterosexuální páry. V témže roku byla schválena pro partnery možnost využít asistované reprodukce. (Fox, 2009)

Práva a povinnosti jsou podobná právům v manželství, čili partneři nemusí žít ve společné domácnosti či žít sexuálním životem, ale podmínkou je, že alespoň jeden z partnerů musí být občanem dané země a mít zde trvalý pobyt. (BBC, 2009). Práva a povinnosti, které se na partnery vztahují, jsou vyživovací povinnosti, dědické právo, daňové a pojišťovací právo, tak systém důchodových dávek.

3.8 Norsko

V roce 1993 vpravilo do svého právního řádu jako druhé v pořadí institut, který se zabýval registrováním partnerů stejného pohlaví. (Brent Jones, 2008) Svým modelem se řadí do klasického severského modelu, který je takřka souběžný s dánskou

úpravou daného tématu, přičemž se i v důvodové zprávě přímo obrací na dánskou úpravu. (Brent Jones, 2008).

Zajímavostí je v této zemi to, že do roku 2000 zde uzavřelo partnerství neuvěřitelných 759 párů. Jako v mnoha jiných zemích i zde platí, že jsou partnerům odejmuta určitá práva. Není zde možný, aby si partneři mohli adoptovat dítě či využít institut umělého oplodnění, je také nemožné uzavřít partnerství formou církevního obřadu.

Od roku 2009 je v Norsku možné uzavírat stejnopohlavní manželství. (Brent Jones, 2008) Páry, které uzavřely soužití jako partneři před novelou zákona v roce 2009 mají možnost nyní buď zůstat registrovanými partnery, nebo mohou zažádat o změnu na manželství. (Brent Jones, 2008).

V roce 2015 norská církev změnila svůj názor na homosexuální sňatky a od tohoto roku bylo možné, aby osoby stejného pohlaví byly oddávány v kostelech. (Darren Wee, 2015)

3.9 Dánsko

Zákon č. 372 o registrovaném partnerství, který nabyl účinnosti roku 1989, se stal vůbec prvním, který byl součástí právního řádu země. Zákon upravuje registrované partnerství, obsahuje generální klauzuli, která odkazuje na právní úpravu heterosexuálních párů (manželství), ale s určitými odlišnostmi.

Mezi zásadní odlišnost patří to, že si partneři nemohou adoptovat dítě či využít institut asistované reprodukce. (Ilga, 2013)

Institut registrovaného partnerství byl založen pouze pro osoby se stejným pohlavím.

Roku 2006 získaly lesbické ženy možnost zažádat o asistovanou reprodukci. Roku 2009 byl v dané zemi vytvořen návrh zákona, který by umožňoval homosexuálním párům žijícím v registrovaném partnerství adoptovat si dítě. (PinkNews, 2009) Návrh byl schválen roku 2010 a ještě téhož roku nabyl účinnosti. (Politiken, 2010) Páry stejného pohlaví si mohly zažádat i o církevní obřad. (ReligiousTolerance, 2010)

Roku 2012 bylo v Dánsku zrušeno registrované partnerství a od té doby je nahrazeno manželstvím pro všechny.

Dánský zákon byl rozšířen i do Grónska, kde se nový zákon o manželství, který byl schválen v Dánsku, začal postupně dostávat do legislativy Grónska, kde byl ratifikován roku 2016. Institut registrovaného partnerství byl též v Grónsku zrušen s nabytím účinnosti zákona o stejnopohlavním manželství.

(Joe Morgan, 2016).

Zhodnocení daného modelu

Dle mého názoru je tento model velmi dobře koncipován a i když se může nejdříve zdát, že se zde určitým způsobem jedná o diskriminační jednání, jelikož jsou partnerům některá práva odepřena (adopce, asistovaná reprodukce atp.), ale z dalšího pohledu bychom mohli přemýšlet, zda takto pojatý model je pro společnost lépe přijatelnějším.

Společnost dle mého názoru není ještě úplně připravena, aby potkávala na ulici registrované partnery, kteří budou vychovávat adoptované děti. Oproti tomu stojí severský model, který do své legislativy zařadil i tyto výjimky. Myslím si, že je to dáno též mentalitou daných zemí, které si schválí zákon, který je přijatelný právě v dané zemi. Jestliže se zaměříme na Švédsko, tak je zajímavé, že je zde povoleno pro partnery církevní obřad, ale i přesto se tento svazek nepovažuje za manželství. (Eliáš, Zuklínová, 2001, s. 15)

Ve výše zmíněné zemi je dovolena i adopce dětí, což je mezi státy prakticky raritou.

Je velmi pozitivní, že se již společnost posouvá směrem dopředu a je umožněno i osobám, které preferují stejné pohlaví uzavřít spolu partnerství či manželský svazek.

Model zjednodušené verze registrovaného partnerství - francouzský model

3.10 Francie

V roce 1999 přijalo dne 15. listopadu národní shromáždění zákon týkající se Pacta civil de solidarité - zkráceně PACS, kterým byl novelizován Code civil, a to konkrétně osm ustanovení. Podle novely francouzského práva jsou možné tři formy soužití. (Service-Public)

První z druhů je klasické manželství, které Francie kodifikovala již za vlády Napoleona.

"Concubinage" je druhou z variant, kterou lze nastínit jako volné soužití muže a ženy, kteří spolu neuzavřeli žádný sňatek.

Poslední tvoří PACS, (článek 515 novelizovaného Code civil), jedná se o smlouvu, která je uzavřena osobami odlišného či stejného pohlaví, které jsou starší 18 let a rozhodly se jít do společného života. Velmi důležitým pojmem je zde civilní kontrakt, který představuje speciální smlouvu, která je určena pro organizování společného života kontrahentů. Důležitou stránkou této smlouvy je, že zákonodárce upřesňuje pohlaví smluvních stran. (Service-Public)

Francie udělala velmi významný krok již v historii, kdy jako první přehodnotila klasifikaci homosexuality z trestného činu a začala na ni pohlížet z jiného úhlu pohledu. Velká města již v roce 1993 vydávala osobám stejného pohlaví určité certifikáty o společném soužití, díky kterým měli partneři jisté výhody. Jedinou podmínkou pro získání tohoto certifikátu bylo, že spolu partneři museli alespoň jeden rok žít ve společné domácnosti.

PACS bychom mohli též považovat jako zákon universalismu. Norma se sice snaží podchytit úpravu soužití osob stejného pohlaví, ale zároveň se snaží upravit i podmínky pro nesezdané heterosexuální páry (Dvořák, Kindl,(eds.), 2005, 75)

PACS prošel sedmi čteními a parlament nad touhle otázkou strávil více než 120 hodin. Zde se nabízí ptát se, zda je právě PACS tou správnou volbou. Vzhledem k dlouhému schvalování a nedodržení mnoha otázek z legislativy zůstalo mnoho prostoru, aby mohly úřady postupovat alternativně. PACS je ve výsledku kombinací

povinností a práv, které upravují danou problematiku, ale nemůžeme zde hovořit o legalizaci soužití homosexuálních párů.

Théré uvádí: „*Vytvořením PACSu jsme zatarasili možnosti, které nabízelo registrované partnerství přicházející ze Skandinávie*“. *Partnerství, které sice neotvírá žádná práva spojená s možností adopce, či asistované reprodukce, neboť tato se i nadále aplikují pouze na páry tvořené mužem a ženou, avšak které umožňuje zajistit těmto párům všechna ostatní práva, jimž se těší sezdané páry*“. (Právní fórum, 2006, č. 5 s. 178)

PACS je často vnímán jako manželství II. kategorie, které pro osoby stejného pohlaví nepřináší stejné podmínky jako v jiných zemích, např. v Nizozemí.

Roku 2013 přijala Francie novelu zákona, která upravuje registrované partnerství v dané zemi. Byla to velká změna, jelikož se zákonodárci rozhodli pro to, aby mohly homosexuální páry uzavírat manželství a druhou zásadní změnou je i to, že mohou adoptovat děti. (Aktuálně, 2013)

Podle průzkumu, který proběhl v roce 2013, bylo pro sňatky homosexuálů 53 procent Francouzů. (Pítrová, 2013) Opačný názor má společnost na adopci dětí, proti které bylo 56 procent. S novou právní úpravou nesouhlasí ani katolická církev a pravicové strany. (Pítrová, 2013) Během jednání o novém zákoně vycházeli statisíce lidí do ulic, aby vyjádřili svůj nesouhlas. Zákon zde vzbudil velký ohlas především proto, že bude homosexuální sňatek roven heterosexuálnímu ve všech rovinách. Ve Francii musí církevnímu obřadu předcházet sňatek úřední. (Pítrová, 2013)

Shrnutí

Níže přikládám tabulku, která zjednodušeně zobrazuje postavení homosexuálů v dané zemi a to, jaká práva jim právní úprava dané země přiznává.

Země	Manželství	Partnerství	Adopce dětí	Asistovaná reprodukce
Česká Republika	ne	ano	ano	ne
Belgie	ano	do roku 2003	ano	ano
Maďarsko	ne	ano	ne	ano
Portugalsko	ano	do roku 2010	ano	ne
Německo	ano	do roku 2017	ano	ne
Finsko	ano	do roku 2017	ano	ano
Švédsko	ano	do roku 2009	ano	ano
Norsko	ano	do roku 2009	ano	ano
Dánsko	ano	do roku 2012	ano	ano
Francie	ano	do roku 2013	ano	ne

Jak můžeme z tabulky vyčíst, tak se již mnoho zemí rozhodlo, že dají homosexuálním párům takřka stejné možnosti jako párům heterosexuálním. Dle mého názoru je jen otázkou času, kdy se homosexuální páry budou moci uzavírat manželství i v České republice, kde je zatím upraveno jen registrované partnerství.

4 Sociální aspekt registrovaného partnerství

Sociálním aspektem rozumíme stanovisko, které je uplatňováno při posuzování sociálního smýšlení spojeného s registrovaným partnerstvím.

Jak již bylo výše zmíněno, registrované partnerství mohou uzavírat osoby stejného pohlaví v České republice již od roku 2006. Nyní bych se chtěla zaměřit na to, jaká práva a povinnosti tímto partnerstvím vlastně získávají.

Česko se přidalo k mnoha zemím, které uzákonily uzavírání partnerských svazků homosexuálů. V naší zemi to nebyla lehká cesta, kdy se zde až pátým pokusem podařilo tento zákon schválit.

4.1 Práva a povinnosti registrovaných partnerů v ČR

Registrovaní partneři mají obdobná práva jako manželé, kdy například společně hospodaří s finančními prostředky, mohou se navzájem zastupovat při běžných záležitostech. Pokud se stane, že jsou v rozporu v podstatných záležitostech, rozhoduje na návrh jednoho z partnerů soud. (Řezníčková, 2006)

Další povinností, kterou vůči sobě mají, je vyživovací povinnost, jako je tomu u manželů. Zákonného partnera musíme živit, i pokud spolu nežijeme. Jestliže se tato povinnost nebude vykonávat dobrovolně, stanovuje výši výživného soud. (Řezníčková, 2006) Při výši výživného má vyživovaný partner nárok na stejnou životní úroveň. Vyživovací povinnost mezi partnery má přednost před povinností dětí k rodičům. Z toho vyplývá, že nejdříve žádám po zákonném partnerovi, poté po potomcích. (Řezníčková, 2006)

Vyživovací povinnost u registrovaných partnerů ve většině případů zaniká s rozvázáním partnerství. Na základě rozhodnutí soudu, může být uložena povinnost živit svého předchozího partnera i po rozvázání svazku. (Řezníčková, 2006) Toto rozhodnutí může být uděleno na základě toho, že se bývalý partner nedokáže sám živit z důvodu vysokého věku či špatného zdravotního stavu. (Řezníčková, 2006)

Zvláštností je v naší legislativě to, že zákon přímo stanovuje, že je zakázáno, aby se jeden z registrovaných partnerů stal osvojitelem, ale zákon už nepohlíží na to, že se dítě může svěřit do výchovy druhého partnera. (Řezníčková, 2006) V tuto chvíli je dána pouze povinnost, aby byl zajištěn řádný vývoj a výchova daného dítěte. Jedná se jak o materiální stránku, tak sociální. Z toho můžeme usoudit, že výchova dítěte v homosexuálním svazku jeho vývoj a výchovu nikterak neovlivní. Společnost je stále ale nastavena tak, že je nepřirozené, aby byly děti vychovávány v takovém svazku a stále se drží tradice, která stanovuje, že má dítě vyrůstat v heterosexuální rodině. (Řezníčková, 2006)

Je-li jeden z partnerů rodičem, zákon o rodině mu dává stejné povinnosti jako "normálnímu" rodiči, kdy má povinnosti zajistit péči o zdraví a o tělesný, citový, mravní a rozumový vývoj dítěte, starat se o jeho majetek, zajistit, aby plnil povinnou školní

docházku apod. Jestliže je jeden z partnerů rodičem, je zajímavé, že se i druhý z partnerů podílí na výchově dítěte. (Řezníčková, 2006)

Nově je upraven i vztah k nájemnímu bytu. Platí, že pokud trvá partnerství, má právo partner, který nevlastní byt, užívat tento byt po dobu trvání tohoto svazku. (Řezníčková, 2006) Rozdílem mezi partnerstvím a manželstvím v této problematice je, že partnerům zde nevzniká společný nájem bytu automaticky. U partnerů záleží na dohodě s pronajímatelem. Jestliže jeden z partnerů zemře, přechází nájem na pozůstalého partnera. (Řezníčková, 2006)

Při uzavření manželství platí, že vše, co po svatbě manželé získají do vlastnictví, patří rovným dílem oběma, výjimku tvoří, pokud je zde proveden notářský zápis o zúžení či rozšíření společného jmění. Při vzniku registrovaného partnerství žádné společné jmění partnerů nevzniká. Proto i po uzavření partnerství je vlastnictví partnerů stále individuální. Partneři se mohou dohodnout na spoluvlastnictví, poté zde platí ustanovení § 1115 občanského zákoníku.

(Dlouhá, 2016)

Při vzniku manželství náleží oběma nejen majetek, ale i dluhy. Avšak dluhy a majetek, který nabyli až po svatbě. Registrovaní partneři žádný společný majetek nemají, a proto i dluhy řeší každý sám. (Dlouhá, 2016)

Pokud se jeden z partnerů dostane do stavu, kdy bude muset využívat sociální dávky, platí zde obdobně jako u heterosexuálních manželů, že se osoby posuzují společně. (Řezníčková, 2006)

Při rozvázání partnerství může jeden z partnerů žádat po druhém vyživovací povinnost, pokud sám není schopný se živit. Partner mu přispívá na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností i majetkových poměrů, jestliže se partneři na této povinnosti nedomluví, rozhodne na návrh jednoho z nich soud. (Řezníčková, 2006)

Klíčovým ustanovením nového občanského zákoníku je §3020, který stanovuje: *"Ustanovení části první, třetí a čtvrté o manželství a o právech a povinnostech manželů platí obdobně pro registrované partnerství a práva a povinnosti partnerů."* (zákon č. 89/2012 Sb.)

Podle výše zmíněného ustanovení se pro registrované partnery změnila práva a povinnosti v oblasti dědického práva. Registrovaný partner má nyní stejné postavení jako manžel při dědění. Dědí ze zákona. (Redakce, 2014) Pozůstalý partner dědí v první třídě dědiců stejným dílem spolu s dětmi zůstavitele, jestliže zůstavitel děti neměl, dědí pozůstalý partner v druhé třídě dědiců s rodiči zesnulého. (Redakce, 2014) Jestliže v této skupině žádný další dědic není, dědí pozůstalý partner celým dílem. V partnerství i v manželství platí, že mohou dědictví odmítnout. (Redakce, 2014)

Při sdělování informací ohledně zdravotního stavu, má partner stejné právo jako manžel. Registrovaný partner má právo se informovat u lékaře o zdravotním stavu svého partnera. (Dlouhá, 2016)

4.2 Sociální dopady

Ve společnosti je jen několik otázek, na které má lidská populace vyhraněný názor. Mezi tyto otázky můžeme zařadit i otázku týkající se registrovaného partnerství. Jedna strana společnosti zastává názor, který se obrací na tradiční hodnoty. Odvolává se, že základem společnosti je rodina, která vzniká za účelem vychovávání dětí. Proto i žádá určitá privilegia pro "normální" rodiny. Na druhé straně stojí ti, kteří tvrdí, že registrované partnerství odstraňuje diskriminační prvky ze společnosti. Zároveň však uznává, že se jedná o moderní pohled, který se však rozšířil po celé Evropě.

Přijetí zákona o registrovaném partnerství byla pro mnoho zemí nevyhnutelná změna, ačkoliv není ani evropskou úmluvou dáno, že se tak musí stát. Odpůrci daného zákona argumentují, že již z historického hlediska, bylo právě plození dětí podmínkou vzniku rodiny. Při registrovaném partnerství je tato reprodukce nemožná. Avšak zaměříme-li se na páry, které ze zdravotních důvodů nemohou mít děti, také jim odepřeme možnost uzavřít manželství? Lidé vstupují do svazku manželského pro to, aby prožili svůj život společně, žili spolu a i vychovávali děti. V manželství není podmínkou mít dítě. Registrovaní partneři chtějí žít stejný život jako manželé.

Další otázkou zůstává adopce a výchova dětí homosexuálními páry. Jestliže jeden z partnerů dříve žil v manželství nebo si jiným způsobem přivedl do nového partnerského svazku dítě, zůstává otázkou, zda to ovlivní jeho vývoj. Mnoho lidí

zastává názor, že dítě má vyrůstat v rodině, kterou tvoří matka a otec. Myslím si však, že je lepší, aby dítě vyrůstalo v homosexuální rodině, než aby bylo nějakým způsobem odtrženo od rodiče a umístěno do dětského domova či jiného výchovného ústavu. Vždyť dítě, které vyrůstá v dětském domově postrádá lásku, finanční i sociální zabezpečení a především rodičovský vzor, od kterého se učí. Vše, co jsem zmínila, mu může dát nejen heterosexuální pár, ale i homosexuální. Okolo nás vidíme, kolik lidí své dítě opustí, nebo s ním zachází protizákonně. Je šikanováno a nezažívá žádnou lásku, tak proč má dítě žít v takové rodině, když může být v rodině, kde budou sice dvě matky nebo dva otci, ale budou ho mít rádi.

V České republice je povolena adopce dětí. Registrovaným partnerům je adopce povolena, ale nevztahuje se na společné osvojení. Jedná se o individuální adopci jedním osvojitelem. Zde však i taková adopce může mít velké sociální dopady. Nejenže dítě, které je vychováváno dvěma partnery, může být šikanováno ostatními dětmi. Posměch i urážky může slyšet i od dospělých jedinců. Je mnoho z nás, kteří jsou silně proti těmto svazkům a neušetří svými poznámky ani děti.

Další dopad, který bychom mohli zmínit, je převzetí rodinného stylu života. Dítě, které vyrůstá v homosexuální rodině může být dezorientováno, co je úlohou muže, a co úlohou ženy. Nepřevezme od nich tradiční rodinný model. Tento model však nenalezne ani v dětském domově. Z biologického hlediska je dáno, že se homosexuálním již narodíme. Někteří však zastávají názor, že z dítěte, které vyrůstá v rodině, kde jsou dva partneři, vyroste homosexuál. V České republice je přibližně 900 rodin, kde jsou homosexuálním páry vychovávány děti. (Analýza ČSÚ,2013,s.5)

4.3 Porovnání s ostatními zeměmi

Jestliže se blíže podíváme, jaké sociální podmínky jsou v ostatních zemích, můžeme si říci, že Česká republika stojí někde uprostřed. Když porovnáme sociální podmínky v Belgii a v České republice, můžeme konstatovat, že jsou sociální podmínky pro osoby stejného pohlaví v Belgii výhodnější. Jejich zákon přímo zakazuje diskriminaci v zaměstnání, v oblasti bydlení. Belgie je všeobecně považována za nejpřívětivější zemi pro osoby stejného pohlaví žijící ve společném svazku.

Při porovnávání naší země s Maďarskem nenalezneme mezi legislativami skoro žádné rozdíly. Jak v Česku tak i v Maďarsku mají partneři obdobná práva jako manželé.

Naopak při pohledu na Portugalsko, které udělalo během pár let hned několik zásadních kroků, je naše republika pozadu. Portugalsko nejen, že změnilo registrované partnerství na stejnopohlavní manželství, ale vytvořilo velmi příznivé sociální podmínky pro homosexuály, které jsou takřka bez rozdílu s páry heterosexuálními. Tím se Portugalsko stalo další zemí, která je v této problematice velmi přívětivá a anti-diskriminační.

Při pohledu na Německo, můžeme prohlásit, že je vždy o krok ve předu před Českem. V Německu také probíhaly velmi silné problémy při schvalovacím procesu zákona o registrovaném partnerství, avšak díky německé společnosti se tato země dostává do popředí a vytváří velmi dobré podmínky pro páry stejného pohlaví. Sociální podmínky jsou v obou zemích velmi podobné, i asistovaná reprodukce je prozatím v těchto zemích nepřijatelná, ale v oblasti sociální mají obě země dobré podmínky, které jsou skoro bez rozdílu.

Další zemí je Finsko. Tento stát byl jedním z těch, kde bylo registrované partnerství schváleno velmi brzo. V této zemi mohou partneři adoptovat děti, uzavírat stejnopohlavní manželství; země nabízí dobré sociální podmínky nejen pro tyto osoby.

Švédsko můžeme považovat za průkopníka registrovaného partnerství, společnost tyto osoby přijala velmi rychle a rychle zde byly schváleny i zákony, které upravují podmínky pro osoby stejného pohlaví ve společném soužití. Je zde umožněna asistovaná reprodukce i adopce dětí, což je pro partnery velmi významný krok. Platí zde také, že mohou uzavírat partnerství. Oproti této zemi naše republika zatím spíše zaostává, Švédsko má velmi propracovaný sociální systém, přičemž tento systém mohou využívat všichni bez rozdílu pohlaví.

Dánsko využívá možnosti uzavírat stejnopohlavní manželství i využívat asistované reprodukce. Tato země patří k nejvíce sociálně liberálním zemím na světě, což o nich vypovídá i jejich sociální myšlení. S dánskou úpravou je úzce spojena norská legislativa, která právě z této úpravy vychází. Při porovnání systému s naším nejsou velmi zásadní rozdíly.

Ve Francii docházelo během posledních několika let k velkým změnám. Tato země nejdříve vůbec nepřijímala homosexuály. Nyní je zde možné uzavřít manželství a dokonce si mohou i osoby stejného pohlaví adoptovat děti. Sociální systém v dané zemi je přizpůsoben tak, že bez větších rozdílů jsou zde podmínky jak pro homosexuální páry, tak pro heterosexuální. Při porovnání s českou legislativou je zde systém také velmi podobný.

Jestliže se podíváme na tyto země, můžeme posoudit, že v mnoha zemích je právní úprava velmi podobná a mají i velmi obdobné sociální podmínky. Dle mého názoru je to zapříčiněno tím, že jsou tyto země v EU, která se snaží, aby byly podmínky ve všech zemích, co nejvíce totožné. Myslím si, že Česká republika se za pár let také posune k myšlence, která nechá změnit zákon o registrovaném partnerství a rozhodne se, aby i zde mohly osoby stejného pohlaví uzavírat manželství. Podle mého názoru nezáleží, zda jste homosexuál, či heterosexuál. Pokud chci rodinu a budu se o ni starat podle nejlepšího záměru, práv a povinností, které jsou v dané zemi platné, tak by mohly právě děti žít i v homosexuální rodině a zažít lásku, než aby vyrůstaly bez rodičů v dětských domovech.

5 Diskuse

Pro svou bakalářskou práci jsem si stanovila celkem dva cíle. Prvním cílem je shrnutí právní úpravu registrovaného partnerství a jeho sociální aspekt ve vybraných zemích Evropské unie. Druhým cíl byl vymezen na porovnání právní úpravy s právní úpravou v České republice a jednotlivých zemích navzájem. Těchto dvou cílů jsem se snažila dosáhnout pomocí analýzy dokumentů.

Jak je výše zmíněno, v části, která se zabývá naplněním hlavního cíle práce je shrnutá legislativa v České republice a ve vybraných zemích Evropské unie. Z celkového rozložení mé bakalářské práce vyplývá, že legislativa zabírá velkou část této práce; každou zemi zvlášť jsem popsala a vybrala nejdůležitější informace, které jsem poté navíc zaznamenala do tabulky, aby se daly rozdíly ve vybraných zemích lépe porovnávat.

Registrované partnerství (v některých zemích již nyní stejnopohlavní manželství) je nedílnou součástí právních řádů zemí, které takovéto partnerství umožňují. Je velmi pozoruhodné, jak se v některých z vybraných zemí měnila legislativa. Někde to byla prakticky otázka měsíců, někde trvalo jen schválení registrovaného partnerství roky, jako tomu bylo právě v České republice. Je důležité podotknout, že se právní úprava ve vybraných zemích vesměs moc neliší, největší rozdíl můžeme nalézt v tom, zda se jedná o registrované partnerství nebo stejnopohlavní manželství.

Registrované partnerství je definováno jako: *"trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů"*. (Ministerstvo vnitra, 2016) Oproti tomu stejnopohlavní manželství je trvalé společenství, kdy se zde neuvádí, že se jedná o muže a ženu, ale i osoby stejného pohlaví. Při pohledu na tyto definice můžeme usoudit, že jsou si velice podobné. Rozdílem však zůstává, co se stane, když se uzavře svazek partnerství nebo manželství. Při vzniku partnerství jsou mnohá práva partnerům odepřena, oproti tomu ve stejnopohlavním manželství mají osoby stejného pohlaví stejná práva jako heterosexuálové. Je otázkou, zda je lepší mít institut, který se zabývá pouze homosexuály a nebo nedělat mezi lidmi žádný rozdíl. Dle mého názoru by bylo i pro Českou republiku přínosné, kdybychom odstranili institut registrovaného partnerství a umožnili homosexuálním párům uzavírat stejnopohlavní manželství.

Jako další rozdíl můžeme zmínit to, zda vybraná země umožňuje adopci dětí či asistovanou reprodukci. Tato problematika je velice citlivá, jelikož je to pro mnohé něco, co není běžné a spouště lidí v tomto okamžiku naskočí otázka, zda to nebude mít vliv na výchovu dítěte a zda ho to neovlivní do budoucna. Další otázkou je, jak by reagovaly ostatní děti, se kterými se dotyčné dítě setká, zda jej nebudou nějakým způsobem šikanovat - právě na základě toho, že vyrůstá v rodině s homosexuálními partnery.

Z mé práce však vyplývá, že se již mnoho zemí v Evropské unii, včetně Česka, rozhodlo jít cestou, která umožňuje homosexuálním párům, buď si osvojit dítě svého

partnera, společně adoptovat dítě nebo využít institut asistované reprodukce. Na základě toho se domnívám, že se již společnost posunula na takovou úroveň, kde jsou akceptovány a tolerovány různé odlišnosti. Myslím si, že je to zapříčiněno i tím, že jsou všechny země, které jsem výše popisovala v Evropské unii, která vydává různá nařízení a zákony, které zakazují jakýmkoliv způsobem diskriminaci a to nejen na základě pohlaví. Však i lidé, kteří jsou určitým způsobem handicapováni, mají taky svá práva, tak proč by je nemohli mít i lidé, kteří jsou zcela zdraví, jen mají odlišnou sexuální orientaci.

Dalším důležitým hlediskem, které jsem v práci uvedla, je sociální aspekt. Do právních řádů se pomalu dostávala i ustanovení, která připisují homosexuálním párům mnohé výhody, jestliže spolu uzavřou partnerství či manželství. Nyní už mají partneři v Česku povinnost vyživovací, je upraven vztah k nájemnímu bytu nebo mohou využívat sociálních dávek, kdy se partneři posuzují společně. V Německu je možné i to, aby partneři užívali stejné příjmení po uzavření partnerství a mají zde upraven systém sociálních dávek tak, aby nebyl rozdíl mezi partnery a manžely. Vesměs však můžeme říci, že se systémy sociálních dávek a celkově podmínky ve vybraných zemích Evropské unie příliš neliší.

Téma své bakalářské práce jsem si zvolila z jednoho prostého důvodu - velmi často jsem buď v přímém či nepřímém kontaktu s osobami, které upřednostňují stejné pohlaví. Ať je to v práci, ve městě či se o těchto lidech často mluví i v médiích. Chtěla jsem se dozvědět, co nejvíce o těchto lidech, abych zjistila, jaké jsou jejich práva a povinnosti a zda nejsou nějakým způsobem utlačováni či diskriminováni. Téma bylo rozšířeno i na vybrané země Evropské unie, abych zjistila, kde všude jsou "otevřené dveře" pro homosexuály, a kde naopak nejsou prozatím příliš přijímáni. Během psaní této práce jsem si uvědomila, že s osobami, které jsou homosexuální se já i ostatní lidé setkáváme prakticky denně. Ne vždy však musí být zjevné, že se jedná o tuto osobu, protože navenek jsme přece všichni stejní.

6 Závěr

Partnerské svazky osob stejného pohlaví nebyly v právním řádu České republiky do doby schválení zákona o registrovaném partnerství žádným způsobem upraveny. Důvodová zpráva k návrhu zákona o registrovaném partnerství se odkazovala na článek 1 a článek 3 Listiny základních práv a svobod. V článku 1 se uvádí, že "*lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti i v právech*". (Listina základních práv a svobod). Článek 3 zaručuje základní práva a svobody všem bez rozdílu. (Poslanecká sněmovna, Důvodová zpráva,)

Cílem bakalářské práce bylo shrnout právní úpravu registrovaného partnerství a jeho sociální aspekt ve vybraných zemích Evropské unie. Porovnat různé podoby soužití a vyzorovat kladné a záporné stránky. Nejdříve jsem se zaměřila na vysvětlení pojmu homosexuality a historický vývoj. Bylo velmi zajímavé, jak se trestnost či beztrestnost opírala o dané období.

Dalším tématem, kterým jsem se zabývala, byl institut registrovaného partnerství v Evropě. Z práce můžeme vyčíst, že daná problematika byla ve státech řešena různým způsobem. Můžeme však říci, že země západní Evropy se k institutu registrovaného partnerství stavěly velmi pozitivně.

Nejrozsáhlejší částí mé práce je česká právní úprava; institut registrovaného partnerství. Schvalování zákona bylo velmi zdlouhavé a náročné. Návrh zákona o registrovaném partnerství byl předložen, aby posílil lidská a občanská práva osob preferujících stejné pohlaví, které žijí v dlouhodobém partnerském svazku. V důvodové zprávě je uvedeno, že návrh zákona je v souladu s Ústavou České republiky i mezinárodními smlouvami. I přes prezidentské veto byl zákon schválen a homosexuální jedinci mohli po nabytí účinnosti zákona uzavírat svazky. Část, která se zabývá zákonem o registrovaném partnerství je podrobněji popsána. Můžeme zde najít úplné shody s institutem manželství. Zároveň jsem vyzorovala i odchylky, které mohou homosexuálním párům přinášet komplikace. Uzavřením svazku vznikají páru jistá práva a povinnosti, proto jsem považovala za důležité, se o nich zmínit. Mezi zásadní patří vyživovací povinnost, společný nájem bytu, dědění či adopce dítěte.

Dílčím cílem práce bylo porovnat právní úpravu České republiky s jednotlivými zeměmi. Partnerství v Evropě je upravováno různým způsobem. Švédsko a Belgie patří k nejvíce přátelským zemím právě k homosexuálním osobám. Vzhledem k obsahové stránce věci jsem se zaměřila i na sociální aspekt a z toho vyplývající sociální dopady. Myslím si, že nejen osoby preferující osoby stejného pohlaví, ale i heterosexuální jedinci mají velký vliv na vytváření společnosti a celkový pohled na institut registrovaného partnerství.

Velké plus vidím v posunu české společnosti právě v tom, že byl schválen zákon o registrovaném partnerství, kdy dle mého názoru se naše země posunula velkým krokem vpřed. Další úpravy následovaly v dalších letech. Úprava byla změněna od vyživovací povinnosti přes dědické právo.

Myslím si, že tato práce může posloužit k prohloubení informací o právní úpravě registrovaného partnerství nejen v České republice, ale i v jiných zemích, které jsou zde popsány. Může být nadále určena pro rodiny homosexuálních osob i širokou veřejnost jako edukační materiál.

7 Zdroje

1. ASSEMBLEIA DA REPÚBLICA. In: *Assembleia da República* [online]. Jaime Gama, 2010 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <https://dre.pt/application/dir/pdf1sdip/2010/05/10500/0185301853.pdf>
2. ASSEMBLEIA DA REPÚBLICA. In: *Assembleia da República* [online]. Lisabon, 2016 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: http://app.parlamento.pt/webutils/docs/doc.pdf?path=6148523063446f764c3246795a5868774d546f334e7a67774c336470626e526c654852766331396863484a76646d466b62334d764d6a41784e69394d587a4a664d6a41784e6935775a47593d&fich=L_2_2016.pdf&Inline=true
3. BARŠOVÁ, Andrea. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a ochrana menšin*. Brno, 1994.
4. BELGIE POVOLILA SŇATKY HOMOSEXUÁLNÍCH PÁRŮ. *Novinky* [online]. Brusel, 2003 [cit. 2017-08-08]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/1769-belgie-povolila-snatky-homosexualnich-paru.html>
5. BELGIUM PASSES GAY ADOPTION LAW. *BBC* [online]. UK, 2006 [cit. 2017-08-08]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4929604.stm>
6. ČESKÁ TELEVIZE: Registrovaným partnerům se otevírá cesta k adopci dítěte svého protějšku. In: *Česká televize* [online]. Česká republika: Michal Kamaryt, 2014 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1022797-registrovanym-partnerum-se-otevira-cesta-k-adopci-ditete-sveho-protejsku>

7. ČESKO. Zákon č. 115/2006 ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2006. [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>
8. ČESKO. Zákon č. 89/2012 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online] 2012. [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
9. DENMARK PARLIAMENT APPROVES EQUAL ADOPTION RIGHTS. In: *Pink News* [online]. UK: PinkNews, 2009 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://www.pinknews.co.uk/2009/03/18/denmark-parliament-approves-equal-adoption-rights/>
10. DVOŘÁK, Jan a Milan KINDL. *Poceta Martě Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-133-1
11. ELIÁŠ, Karel a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Principy a východiska nového kodexu soukromého práva*. Praha: Linde, 2001
12. ELISCHER, D. *Univerzální „registrované partnerství“ aneb zamyšlení nad francouzskou úpravou alternativních forem soužití*. Právní fórum, 2006, č. 5 s. 178 an
13. EURO-LETTER. *EURO-LETTER* [online]. Německo: Steffen Jensen, 1999 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: www.steffenjensen.dk/eurolet/eur_67.pdf
14. FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 8072720104.

15. FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-500-9.
16. FREUD, Sigmund. *Werke aus den Jahren 1904-1905*. 4. Aufl. Frankfurt am Main: S. Fischer Verlag, 1968. ISSN 1904-1905.
17. GAY ADOPTION ON THE LAWBOOKS: Five Liberals crossed the floor to secure a majority for gay adoptions. *POLITIKEN* [online]. Kodaň: Julian Isherwood, 2010 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://politiken.dk/newsinenglish/art4848297/Gay-adoption-on-the-lawbooks>
18. GAY. *Gay* [online]. HarperCollins Publishers, 2007 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://www.dictionary.com/browse/gay>
19. GESETZ ZUR ÜBERARBEITUNG DES LEBENSPARTNERSCHAFTSRECHTS. *Buzer.de* [online]. Kraft, 2004 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://www.buzer.de/gesetz/7390/index.htm>
20. HAMER, Dean H., et al. *A linkage between DNA markers on the X chromosome and male sexual orientation*. *Science*. 6 1993, roč. 261, čís. 5119, s. 321-7. ISSN 0036-8075
21. HOMOSEXUAL, HOMOSEXUALITY. *HOMOSEXUAL, HOMOSEXUALITY* [online]. LONG GARBER, 2015 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://welcome-committee.info/booklet/2/booklet-2-garber2/>
22. HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství : komentář*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-061-4

23. HUNGARIAN GOVERNMENT PROPOSES REGISTERED SAME-SEX PARTNERSHIPS. *PinkNews* [online]. UK: PinkNews, 2009 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://www.pinknews.co.uk/2009/02/12/hungarian-government-proposes-registered-same-sex-partnerships>
24. HUNGARY LEGALIZES SAME-SEX CIVIL PARTNERSHIPS. *Reuters* [online]. Budapest: Krisztina Than, 2007 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://in.reuters.com/article/us-hungary-gay-idINL1861742220071218>
25. CHURCH OF SWEDEN PRIESTS TO WED GAY COUPLES IN GENDER-NEUTRAL CEREMONIES. *FOX NEWS* [online]. Stockholm, 2009 [cit. 2017-08-08]. Dostupné z: <http://www.foxnews.com/story/2009/10/22/church-sweden-priests-to-wed-gay-couples-in-gender-neutral-ceremonies.html>
26. IDNES.CZ: Vláda souhlasí s osvojením dítěte v homosexuálním páru. *IDnes.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2016 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/osvojeni-ditete-homosexualni-pary-dtv-/domaci.aspx?c=A161024_132728_domaci_hro
27. ILGA is a worldwide federation of more than 1,200 member organisations from 132 countries campaigning for lesbian, gay, bisexual, trans and intersex rights. Since 1978. *Ilga* [online]. Copyright 2013 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://ilga.org/>
28. IROMÁNY AATAI 2014. *Országgyűlés* [online]. Budapest: Dynamic Sheet, 2015 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: http://www.parlament.hu/folyamatban-levo-torvenyjavaslatok?p_auth=jlktpn5a&p_p_id=pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode

=view&p_p_col_id=column-
1&p_p_col_count=1&_pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2W
c9jP4z8_pairAction=%2Finternet%2Fcplsql%2Fogy_irom.irom_adat%3Fp_ckl
%3D40%26p_izon%3D5423

29. JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. V Praze: Karolinum, 2000. ISBN 8071849545.
30. KONSTRUKCE HOMOSEXUÁLNÍ IDENTITY ZÁKONY VE SPOJENÝCH STÁTECH A VE FRANCII. *Service-Public.fr* [online]. Paříž: Scott Gunther, Yannis Delmas, 2008 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <https://www.france.qrd.org/spip.php?rubrique49>
31. KOVÁŘOVÁ, D. *Právní úprava registrovaného partnerství*. Právo a rodina, 2006, č. 7, s. 7 an.
32. LAWMAKERS IN PORTUGAL LEGALIZE GAY MARRIAGE. *ON TOP magazine* [online]. Lisabon: Carlos Santoscoy, 2010 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: http://www.ontopmag.com/article/5734/Lawmakers_In_Portugal_Legalize_Gay_Marriage
33. MACH, Petr. *Registrace partnerství: pokrok, nebo nezodpovědné riziko?*. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006. ISBN 80-86547-51-5.
34. MANŽELSTVÍ HOMOSEXUÁLŮ V NĚMECKU JASNĚ PROŠLO I SPOLKOVOU RADOU. *Euro* [online]. Copyright 2017 Mladá fronta a. s, 2017 [cit. 2017-08-08]. Dostupné z: <http://www.euro.cz/udalosti/manzelstvi-homosexualu-v-nemecku-jasne-proslo-i-spolkovou-radou-1358704>

35. MAYEROVÁ, Zuzana a Jan ŠŤOVÍČEK. *Zákon o rodině s komentářem: zákon č. 94/1963 Sb. : úplné znění vyplývající z pozdějších právních předpisů, zejména ze zákona č. 91/1998 Sb., účinného od 1. srpna 1998*. Praha: CODEX Bohemia, 1998. ISBN 80-85963-84-1
36. NÁLEZ ÚSTAVNÍHO SOUDU č. 234/2016 Sb. ze dne 14.6.2016, ve věci návrhu na zrušení ustanovení §13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. online [cit. 2017-08-08]. Spisová značka Pl. ÚS 7/15. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-7-15_1
37. NEW HUNGARIAN CONSTITUTION COMES INTO EFFECT WITH SAME-SEX MARRIAGE BAN. *PinkNews* [online]. Stephen Gray, 2012 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://www.pinknews.co.uk/2012/01/03/new-hungarian-constitution-comes-into-effect-with-same-sex-marriage-ban/>
38. NEW LAW IN NORWAY GRANTS GAY COUPLES MARRIAGE RIGHTS. *USA TODAY* [online]. Oslo: Brent Jones, 2008 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: https://usatoday30.usatoday.com/news/world/2008-06-17-gaymarriage_N.htm
39. NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČIČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4
40. PACTE CIVIL DE SOLIDARITÉ (PACS). *Service-Public.fr* [online]. Paříž: Allo Service Public [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/N144>

41. PANTOFLÍČKOVÁ, J., PETŘÍK, R. *Registrace partnerství homosexuálů. Informační studie parlamentního institutu*, 1996 č. 5069
42. PARLAMENT NARROWLY PASSES LAW ALLOWING SAME-SEX REGISTRATION. *Sivua ei löydy* [online]. 2001 [cit. 2017-08-08]. Dostupné z: <http://www.hs.fi/english/archive/news.asp?id=20010928IE9>
43. POČET REGISTROVANÝCH PARTNERSTVÍ V ČR. In: *Info* [online]. Praha: Milda Šlehofer, 2006 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: https://infogram.com/pocet_registrovanych_partnerstvi_v_cr
44. PORTUGAL BLOCKS LESBIAN MARRIAGE. *BBC NEWS* [online]. UK: BBC, 2006 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4674846.stm>
45. PORTUGAL LESBIAN COUPLE IN NATION'S FIRST GAY MARRIAGE. *BBC NEWS* [online]. Lisabon: BBC, 2010 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/10256943>
46. PORTUGUESE GOVT AIMS TO PERMIT GAY MARRIAGE. *Boston.com* [online]. Lisabon: Byrry Hatton, 2009 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: http://archive.boston.com/news/world/europe/articles/2009/12/17/portuguese_govt_aims_to_permit_gay_marriage/
47. PREZIDENT REPUBLIKY VÁCLAV KLAUS VETOVAL ZÁKON O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ. *Václav Klaus* [online]. Praha: Václav Klaus, 2006 [cit. 2017-08-08]. Dostupné z: <https://www.klaus.cz/clanky/47>

48. PROUD: Poslanci nejsou ani po devíti měsících ochotni řešit situaci stejnopohlavních rodin. *PROUD: Poslanci nejsou ani po devíti měsících ochotni řešit situaci stejnopohlavních rodin* [online]. Praha: PROUD, 2015 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://proud.cz/novinky/188-poslanci-nejsou-ani-po-9-mesicich-ochotni-resit-situace-stejnopohlavnich-rodin.html>
49. PRVNÍ HOMOSEXUÁLNÍ PÁRY V ČR UZAVŘELY PARTNERSTVÍ. *Novinky*[online]. Ostrava, 2006 [cit. 2017-08-08]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/89564-prvni-homosexualni-pary-v-cr-uzavrely-partnerstvi.html>
50. REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2014 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-registrovaneho-partnerstvi.aspx>
51. RODINNÝ STAV: REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ. *Peníze.cz*[online]. Ludmila Řezníčková, 2006 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/18061-rodinny-stav-registrovane-partnerstvi>
52. RYŠÁVKOVÁ, Veronika. *Nový občanský zákoník úplně pro všechny*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5157-3.
53. SAME-SEX COUPLES CAN NOW GET MARRIED IN GREENLAND. *GAYSTARNEWS* [online]. Greenland: Joe Morgan, 2016 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <https://www.gaystarnews.com/article/sex-couples-can-now-get-married-greenland/#gs.ib4jNt8>
54. SAME-SEX MARRIAGE LAW GOES INTO EFFECT IN FINLAND. *UUTISET*[online]. Helsinky: yle, 2017 [cit. 2017-08-03]. Dostupné

z: https://yle.fi/uutiset/osasto/news/same-sex_marriage_law_goes_into_effect_in_finland/9486556

55. SŇATKY HOMOSEXUÁLŮ DOSTALY VE FRANCII ZELENOU. *Aktuálně.cz* [online]. Paříž: Zahraničí, 2013 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/snatky-homosexualu-dostaly-ve-francii-zelenou/r~i:article:771238/?redirected=1501517651>
56. Sněmovní tisk 650/0, část č. 1/2 N. z. o registrovaném partnerství. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Praha, 2002 [cit. 2017-08-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=12751>
57. SPENCER,C. *Dějiny homosexuality*. Přeložila Jana Melcerová. Bratislava: Slováry, 1999
58. Sweden allows same-sex marriage. *BBC* [online]. UK, 2009 [cit. 2017-08-08]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/7978495.stm>
59. TÁTA, TÁTA A DĚLOHA K PRONAJMUTÍ. O rodinách nového typu. *Echo24*[online]. Lucie Sulovská, 2017 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/iwDMe/tata-tata-a-deloha-k-pronajmuti-o-rodinach-noveho-typu#U1URmeU2tMrbC4F0.01>
60. THE EVANGELICAL LUTHERAN CHURCH IN DENMARK AND HOMOSEXUALITY. *RELIGIOUS TOLERANCE* [online]. Kodaň, 2015 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z: http://www.religioustolerance.org/hom_dane.htm
61. ÚPLNÉ ZNĚNÍ ÚSTAVNÍHO ZÁKONA ČESKÉ NÁRODNÍ RADY Č. 1/1993 SB., Ústava České republiky: Úplné znění Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti

ústavního pořádku České republiky ; Úplné znění zákona č. 90/1995 Sb., o
jednacím řádu Poslanecké sněmovny ; některé další související právní předpisy.
Vydání: dvanácté. Praha: Armex Publishing, 2017. Edice kapesních zákonů.
ISBN 978-80-87451-46-5.

62. ZÁKON č. 94/1963 Sb., o rodině a právní předpisy, které se k němu vztahují:
úplné znění vyplývající z pozdějších právních předpisů, zejména ze zákona č.
91/1998 Sb., účinného od 1. srpna 1998. Praha: Codex Bohemia, 1998. AZ.
ISBN 80-85963-63

63. 391/2009: Laki rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 9 §:n
muuttamisesta. *FINLEX* [online]. Helsinky: Finlex, 2009 [cit. 2017-08-03].
Dostupné z: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090391>

64. 950/2001: Laki rekisteröidystä parisuhteesta. *FINLEX* [online]. Helsinky:
Finlex, 2001 [cit. 2017-08-03]. Dostupné z:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20010950>

8 Seznam zkratk

SOHO - Sdružení organizací homosexuálních občanů v ČR

PACS - Občanský pakt solidarity

ČSÚ - Český statistický úřad

EU - Evropská unie